

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Факультет психології та соціальної роботи

Кафедра соціальної психології

Дипломна робота

Бакалавра

на тему: «Соціально-психологічні передумови прояви творчих здібностей особистості(на матеріалі аналізу життєвого шляху творця)»

« Socio-psychological preconditions of manifestation of creative abilities of the person (on the material of analysis of the life path of the creator)»

Виконала: студентка денної форми навчання

спеціальності 053 Психологія

Волобуєва Олександра Олексіївна

Керівник доц., д.психол.н.

Гусакова Марина Петрівна

Рецензент доц., к.психол.н.,

Буганова Ванда Миколаївна

Рекомендовано до захисту:
Протокол засідання кафедри
№__ від __.__.20__ р.

Захищенона засіданні ЕК №____
протокол №__ від __.__.20__ р.
Оцінка _____/_____/_____
(за національною шкалою,
шкалою ECTS, бали)

Завідувач кафедри _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНЕ ВИВЧЕННЯ ПЕРЕДУМОВ ПРОЯВИ ЗДІБНОСТЕЙ	
1.1 Основні теоретичні підходи до розуміння здібностей.....	5
1.2 Умови і особливості розвитку здібностей.....	11
1.3 Психологічні особливості творчості і творчого мислення.....	17
Висновки по першому розділу.....	19
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИХ ПЕРЕДУМОВ ПРОЯВИ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ.....	
2.1 Методи і організація дослідження.....	21
2.2 Дослідження впливу соціально-психологічних передумов на вплив прояви творчих здібностей Миколи Миколайовича Ланге.....	22
Висновки по другому розділу.....	55
ВИСНОВОК.....	57
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	60

ВСТУП

Проблема розвитку здібностей має досить складну долю в історії психологічної науки. Перші праці з осмислення здібностей і творчості можна знайти в працях Платона і Аристотеля, Фоми Аквінського і Спінози.

На теперішній час поняття «здібності» є одним з найбільш широко використовуваних психологічних понять у сфері освіти. Саме здатності стали розглядатися в якості однієї з основних одиниць розвитку. Життя в епоху науково-технічного прогресу стає все різноманітніше і складніше. І вона вимагає від людини не шаблонних, звичних дій, а рухливості, гнучкості мислення, швидкої орієнтації і адаптації до нових умов, творчого підходу до вирішення великих і малих проблем. Якщо врахувати той факт, що частка розумової праці майже у всіх професіях постійно росте, а все більша частина виконавської діяльності перекладається на машини, то стає очевидним, що здібності людини, особливо творчі, слід визнати найістотнішою частиною його інтелекту і завдання їх розвитку - однієї з найважливіших завдань у вихованні сучасної людини. Адже всі культурні цінності, накопичені людством - результат діяльності людей. І то, наскільки просунеться вперед людське суспільство в майбутньому, буде визначатися творчим потенціалом підростаючого покоління.

Актуальність нашої роботи полягає в тому, що, не дивлячись на тривалий час вивчення творчості, вплив соціально - психологічних чинників на розвиток здібностей мало вивчено.

Вивченням здібностей займалися такі вчені як С.Л. Рубінштейн, Б.М. Теплов, Ч. Е. Спирмен, Е. Л. Торндайк, А.Н. Леонтьєв, П.Я. Гальперін, М. Вертгеймер, А. Лачинс і т. д.

Мета роботи: вивчити соціально - психологічні передумови прояви творчих здібностей особистості. Для досягнення даної мети потрібно було вирішення наступних завдань:

1. Проаналізувати основні теоретичні підходи до розуміння здібностей.

2. Вивчити теоретичні аспекти психологічних особливостей прояву творчих здібностей.

3. Дослідити соціально-психологічні особливості прояву здібностей особистості на матеріалі аналізу життєвого шляху М. Н. Ланге.

Об'єкт дослідження: творчі здібності.

Предмет дослідження: соціально-психологічні особливості проявів творчих здібностей.

ВИСНОВОК

Проаналізувавши основні теоретичні підходи до розуміння здібностей можна сказати, що творчі здібності - це індивідуальні особливості якості людини, які визначають успішність виконання ним творчої діяльності різного роду.

Вивчивши теоретичні аспекти психологічних особливостей прояву творчих здібностей, ми позначили, що для прояву творчих здібностей необхідно не тільки наявність вроджених анатомо-фізіологічних особливостей організму - задатків, а й створення сприятливих умов соціального середовища. До їх числа слід віднести особливості виховання, потреба суспільства в тій чи іншій діяльності, особливості системи освіти та ін. Розвиток здібностей - процес дуже складний, має свої особливості на кожному віковому етапі, тісно пов'язаний з розвитком інтересів, самооцінкою успіхів в тій чи іншій діяльності, і залежить від багатьох соціальних умов.

Для дослідження соціально-психологічних передумов прояву здібностей, ми провели аналіз такого творця, як Микола Миколайович Ланге.

У зв'язку з цим був важливий аналіз історичної ситуації: без цього адекватне розуміння Ланге неможливо. Тому були коротко розглянуті основні події історії, які очевидно вплинули на становлення і розвиток внутрішньої і зовнішньої сторін його особистості в їх взаємозалежності.

Велику роль в розвитку здібностей Н. Н. Ланге вплинуло його соціальне середовище. Навчання в Петербурзькому університеті, потім стажування у Вундта.

Микола Миколайович Ланге ще за життя був відомий завдяки своїм психологічним дослідженням, як в Російській імперії, так і за кордоном. Той факт, що він перший почав в Росії новий напрямок в психології-експериментальний - не пройшов поза увагою зарубіжних вчених. Його

запрошували на міжнародні психологічні конгреси, в 1900 році його було обрано до складу міжнародного комітету з організації конгресу, поряд з такими психологами як Т.Рибо, Вундт і У.Джеймс.

Активно займаючись громадською діяльністю, Ланге не переставав бути вченим. Він редагував книги, писав відгуки на роботи як визнаних вчених, так і початківців студентів, вів експериментальні і теоретичні дослідження. Його відгуки на роботи «Теорія пізнання Локка і полеміка проти неї Лейбніца» (1899), «Вчення Канта про простір і час» (1901), «Підстава філософії Вундта» (1904) та ін. Власними силами представляють серйозні наукові дослідження.

Чималий інтерес викликали його публічні лекції «Сучасна експериментальна педагогіка» (1909), «Про іграх тварин і людей в зв'язку з питанням про походження мистецтва» (1909) та ін.

На кончину Ланге (15.02.1921) відгукнувся співпрацював з ним і змінив його на кафедрі психології Одеського університету С.Л. Рубінштейн. У своєму некролозі він відніс Миколи Миколайовича до вчених, праці яких не вичерпали їх творчого потенціалу. У вчених такого типу «завжди відчувається якась, чи не сповна ще реалізована можливість, якась сила, яка не вичерпала себе в дії і якої неможна виміряти виробленої їй роботою».

Свою теорію уваги Н. Ланге викладає в праці «Психологічні дослідження Закон перцепції. Теорія вольового уваги »(1893). Не позбавлена також значення його стаття про увагу в «Енциклопедичному словнику» братів Гранат.

В даний час психологічні погляди Миколи Миколайовича Ланге розкриваються у всіх вітчизняних підручниках і монографічних дослідженнях з історії психології, але його педагогічні погляди і педагогічна діяльність все ще належним чином не досліджені, педагогічний доробок вченого все ще чекає свого висвітлення.

Із застосуванням біографічного методу Ланге були проаналізовані історичні умови, витоки формування та основні етапи становлення та розвитку системи його світогляду крізь призму соціально-політичних колізій, когнітивної практики епохи і інтелектуальних установок його особистості. Були розглянуті основні етапи його наукового кар'єри.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Березина В.Г., Викентьев И.Л., Модестов С.Ю. Детство творческой личности. - СПб.: издательство Буковского, 1994. 60стр.
2. Богат В., Ньюкалов В. Развивать творческое мышление (ТРИЗ в детском саду). - Дошкольное воспитание. -1994 №1. стр. 17-19.
3. Богоявленская Д.Б. Психология творческих способностей: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Академия, 2002. – 320с.
4. Введение в психологию / Под общ. ред. проф. Петровского. – М.: Академия, 1997. – 496с.
5. Венгер Н.Ю. Путь к развитию творчества. - Дошкольное воспитание. -1982 №11. стр. 32-38.
6. Веракса Н.Е. Диалектическое мышление и творчество. - Вопросы психологии. - 1990 №4. стр. 5-9.
7. Выготский Л.Н. Воображение и творчество в дошкольном возрасте. - СПб.: Союз, 1997. 92стр.
8. Гиппенрейтер Ю.Б. Введение в общую психологию. Курс лекций. – М.: ЧеРо, 2002. – 336с.
9. Дружинин В.Н. Психология общих способностей – СПб.: Питер, 2002.– 368 с.
10. Коломинский Я.Л. Человек: Психология – Минск, Універсітэцкае, 1998
11. Ланге Н.Н. проф./ Отчет о сочинении «Теория познания Декарта», Одесса, «Техник», 1912. 5с.
12. Ланге Н.Н. Материалы Конференции, посвященной 100-летию со дня рождения профессора Н.Н. Ланге. Одесса, 1958

13. Ланге Н.Н./ История нравственных идей 19 века. Критические очерки философских, социальных и религиозных теорий нравственности. СПб., Безобразов, 1888.

14. Ланге Н.Н./ История нравственных идей 19 века. Критические очерки философских, социальных и религиозных теорий нравственности. Немецкие учения. СПб..1888/ Записки историко- филологич. Фак-та С.-Петербургского университета. 1888.Ч.19

15. Ланге Н.Н. Отчет о докторском диспуте Н.Н. Ланге. [Б.М.],[Б.Г.], стр. 564-616. Оттиск.

16. Ланге Н.Н. Научное наследие Н.Н. Ланге в университетской библиотеке/ авт.-сост.: В.И.Подшивалкина, Р.Н. Свиначенко, Е.В. Полевщикова [и др.]; отв.ред.: М.А. Подрезова; библиогр. Ред.: В.В. Самодурова; ОНУ им. И.И. Мечникова,- Одесса: Астропринт, 2010. – 350 с. :ил.

17. Ланге Н.Н. и др. Отзыв о сочинении прив.-доц. А.П. Казанского;»Учение Аристотеля о значении опыта при познании» (Одесса,1819с) представленном для получения степени магистра философии. [Б.т,б.г.], 8с. Авт. Н.Ланге, Ф. Корш, Л. Воеводский.

18. Лейтес Н.С. Умственные способности и возраст. – М., Педагогика, 1971.–280 с.

19. Лук А.Н. Психология творчества. – М.,Наука, 1978. - 125 с.

20. Маклаков А.Г. Общая психология – СПб.: Питер, 2001. – 592 с.

21. Одаренные дети: Пер. с англ. / Под общ. ред. Г.В. Бурменской, В.М. Слущкого. – М.: Прогресс, 1991. – 376с.

22. Нестеренко А. А. Страна сказок. Ростов-на-Дону: Издательство ростовского университета. - 1993. 32 стр.

23. Никитин Б., Никитина Л. Мы, наши дети и внуки, - М.: Молодая гвардия, 1989. стр. 255-299.

24. Никитин Б. Развивающие игры. - М.:Знание, 1994.

25. Палашна Т.Н. Развитие воображения в русской народной педагогике. - Дошкольное воспитание. -1989 №6. стр. 69-72.
26. Патрушев А.И. Проблемы и значение творческого наследия Макса Вебера // Новая и новейшая история.- 2000, №6.
27. Психология. Учеб. Для ин-тов физич. культ./ Под ред. П.А. Рудика. – М., Физкультура и спорт, 1974. – 512 с.
28. Психология. Учеб. Пособие для учащихся пед. училищ. / Под ред. проф. В.А. Крутецкого. Изд. 2-е, перераб. и доп. – М., Просвещение, 1974. – 304с.
29. Психология. Учебник для гуманитарных вузов/ Под общ. ред. В.Н. Дружинина – СПб., Питер, 2001. – 656с.
30. Рудик П.А. Психология. Учебн. для учащихся техникумов физической культуры. – М.: Физкультура и спорт, 1976. – 239с.
31. Степанова Е.И., Грановская Л.Н. Микровозрастной подход к исследованию интеллекта взрослых. // Психологический журнал. Т. 1. №5, 1980.
32. Теплов М. Б. Избранные труды. В 2-х т., (т. 1.) М. Прос., 1991 г.
33. Талызина Н.Ф., Карпов Ю.В. Педагогическая психология: психодиагностика интеллекта. М., 2003.
34. Тихомиров О.К. «Искусственный интеллект» и психология. М., 2002.
35. Тульвисте П. Культурно-историческое развитие вербального мышления (Психологическое исследование). Таллинн, 1998.
36. Узнадзе Д. Психологические исследования. М., 2003.
37. Формирование творческих способностей: сущность, условия, эффективность. Сб. науч. тр. Свердловск. СИПИ, 1990 г.
38. Холодная М.А. Когнитивный стиль как квадриполярное измерение // Психологический журнал. Т. 21. №4, 2000.

39. Холодная М.А. Психология интеллекта. Парадоксы исследования. СПб., 2002.
40. Шадриков В.Д. Способности человека. – М., Институт практической психологии, 1997. – 288с.
41. Шустерман М.Н., Шустерман З.Г., Вдовина В.В. "Поваренная" книга воспитателя. - Норильск, 1994. 50стр.
42. Эфроимсон В. П. Загадка гениальности. М. Знание, 2001 г.
43. Юдин Э.Г. системный подход и принцип деятельности: методологические проблемы современной науки. М., 2003.
44. Якиманская И.С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе. М., 2004.